

Εκπαίδευση από απόσταση: ένα πρωτόγνωρο δεκανίκι

Βασική εκπαίδευση σημαίνει γνωσιακή εμπειρία και νοηματοδότηση. Σημαίνει επίσης ανάπτυξη ικανότητας επικοινωνίας, έκφρασης και διαπραγμάτευσης - επιχειρηματολογίας. Ακόμα σημαίνει ανάπτυξη κριτικής σκέψης, ικανότητας συνεργασίας και συμμετοχής σε μαθησιακές και δημιουργικές συλλογικότητες αναλαμβάνοντας ποικιλία ρόλων που εναλλάσσονται. Σημαίνει συνειδητοποίηση της ανθρώπινης, ιστορικής και συλλογικής ταυτότητας και ανάπτυξη άποψης για το πώς αυτή εξελίσσεται ή θέλουμε να εξελιχθεί. Πάνω απ' όλα όμως σημαίνει κοινωνικοποίηση, εμπλοκή και εμπύθιση στις μυριάδες γνωστικών και συναισθηματικών συνδέσεων μεταξύ των ανθρώπων, σημαίνει συμμετοχική μαθητεία στην ανθρώπινη κοινωνία. Σημαίνει δικαίωμα στο όνειρο, στα σχέδια, στη νοηματοδότηση της ζωής.

Ζούμε στην ψηφιακή εποχή της γνώσης και των συνεχόμενων αλλαγών. Γινόμαστε ψηφιακοί πολίτες. Όμως η βάση της επικοινωνίας και της ανθρώπινης σχέσης είναι όταν έχουμε διαζώσης επαφή. Η πολυπλοκότητα, η πυκνότητα και ο πλουραλισμός επικοινωνίας και δημιουργίας σχέσεων που προκύπτουν από αυτήν δεν μπορεί ποτέ να δημιουργηθεί αποκλειστικά από απόσταση. Γι' αυτό και δεν μπορεί ποτέ να λειτουργήσει μια εκπαίδευση αποκλειστικά από απόσταση όταν μιλάμε για τη βασική μας εκπαίδευση.

Τώρα - ζούμε μια παγκόσμια κρίση που αναμένεται να διαρκέσει ένα με ενάμιση χρόνο. Στο διάστημα αυτό θα έχουμε περιόδους φυσικής απομόνωσης, περιόδους ελπίδας και 'υποσχέσεων' πρόωρης εξόδου από την κρίση, περιόδους απογοήτευσης και ίσως και πανικού από δεύτερα και τρίτα κύματα. Αλλά πρόκειται για ένα έως ενάμιση χρόνο - ελπίζουμε. Μέχρι το εμβόλιο που θα μας επιτρέψει να ξεχάσουμε τον κίνδυνο του συγκεκριμένου κορονοϊού. Όχι παραπάνω.

Η εξ αποστάσεως σύγχρονη επικοινωνία παίζει ένα σημαντικό ρόλο στο διάστημα αυτό. Προσφέρει ένα αναντικατάστατο δεκανίκι επικοινωνίας, κάποιας δομής στη ζωή των παιδιών, κάποιο επαγγελματικό νόημα στους επαγγελματίες της εκπαίδευσης. Σαφώς και πρέπει να υποστηριχθεί τεχνικά όσο γίνεται, σαφώς και δεν πρέπει να χαθεί το νήμα της επικοινωνίας. Όμως όλα αυτά προκειμένου να γυρίσουμε όσο το δυνατόν υγιέστεροι σε μια κανονικότητα που βασίζεται στη διαζώσης επικοινωνία. Που χρησιμοποιεί τα εργαλεία σύγχρονης και κυρίως ασύγχρονης επικοινωνίας επικουρικά, για τη δημιουργία πρόσθετης παιδαγωγικής αξίας. Και μόνο γι' αυτό.

Οι τεχνολογίες πηγών και επικοινωνίας προσφέρουν έτσι κι αλλιώς νέους τρόπους ανθρώπινης συνδιαλλαγής. Η ξαφνική κρίση ενεργοποιεί μια έντονη δυναμική ανθρωπιάς, εστίασης στην ουσία, συνεργατικότητας και κοινωνικής αρωγής. Στην εκπαίδευση άνθισε η δημιουργικότητα του εκπαιδευτικού, η εστίαση, η δημιουργία κοινοτήτων επικοινωνίας και μοιράσματος, η επαφή με το γονιό στις μικρές ηλικίες, η θετική ανθρώπινη γεμάτη καλοσύνη και ενέργεια πλευρά. Άνθισε ο προβληματισμός για την εκπαίδευση και για το σημερινό σχολείο, κυοφορούνται ιδέες και επινοήσεις για τη συνέχεια. Όλα αυτά ανέδειξαν την ποιότητα του

εκπαιδευτικού και του επαγγέλματος αυτού. Άνοιξαν διόδους επικοινωνίας που ξαφνικά γέμισαν με κυκλοφορία. Θα είμαστε πολύ έξυπνοι αν αυτή ακριβώς τη δυναμική τη διατηρήσουμε και μετά την κρίση, ναι με τη βοήθεια των τεχνολογιών αυτών διαχρονικά. Αρκεί να μην διολισθήσουμε έστω και πρόσκαιρα στην αίσθηση ότι με το δεκανίκι περπατάμε καλύτερα, ακόμα κι αν είναι βιονικό. Στην αίσθηση ότι ψηφιακές τεχνολογίες στην εκπαίδευση είναι τελικά ένα βιονικό δεκανίκι ανθρώπινης επαφής. Ας μην ξεχνάμε ότι γίνεται σήμερα με την εξ' αποστάσεως γίνεται γιατί μέχρι χτες επικοινωνούσαμε δια ζώσης, κυοφορείται πάνω στην βάση της δια ζώσης διεπαφής.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες όμως δεν περιορίζονται σε εργαλεία απεξάρτησης από την ανάγκη για ανθρώπινη δια ζώσης διεπαφή. Οι καιροί είναι που έφεραν αυτό το ρόλο τους στο προσκήνιο. Ο πιο σημαντικός τους ρόλος είναι άλλος, πολύ διαφορετικός για την εκπαίδευση. Οι ψηφιακές τεχνολογίες (πότε θα πάψουμε να τις λέμε ΤΠΕ;;;;;) προσφέρουν δυνατότητες για παιδαγωγική πρόσθετη αξία στα πλαίσια της δια ζώσης εκπαίδευσης. Προσφέρουν εργαλεία έκφρασης, μαστορέματος, διερεύνησης, κειμενικής ασύγχρονης διαπραγμάτευσης. Οι πηγές, τα δομήματα, οι προσομοιώσεις, οι μαθησιακές εμπειρίες και η πυκνότητα ατομικής και κοινωνικής επικοινωνιακής νοηματοδότησης, οι εναλλασσόμενες συλλογικότητες, η διαθέσιμες πληροφορίες με τις ανάγκες διάκρισης της διαψευσιμότητας που τις διέπουν και τόσα άλλα, όταν καλλιεργούνται παιδαγωγικά δημιουργούν μια πρόσθετη αξία. Πρόσθετη στο πλαίσιο της δια ζώσης εκπαίδευσης.

Ας μην παρασυρθούμε και τα μπερδέψουμε λοιπόν. Το σχολείο θάναι για πάντα ανοικτό εκτός από τη σύντομη αυτή περίοδο κρίσης. Για να υποβοηθηθεί η ομαλή και ταχεία επαναφορά στην κανονικότητα, για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία, έχουμε τεχνολογίες που επιτρέπουν την εξ αποστάσεως επικοινωνία. Έχουμε ένα νέο δεκανίκι για παγκόσμιες κρίσεις.

Ας φροντίσουμε να ξεφύγουμε από την παρούσα. Ας προσέχουμε να μην έχουμε επόμενες. Το δεκανίκι θα βοηθήσει σαφώς. Αλλά μετά θα τρέχουμε πάλι χωρίς την ανάγκη του. Με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών που δίνουν πρόσθετη αξία στη δια ζώσης επικοινωνία και κοινωνικοποίηση στην ψηφιακή εποχή.

Καθ. Χρόνης Κυνηγός, Φιλοσοφική Σχολή ΕΚΠΑ

Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας <http://etl.eds.uoa.gr>

Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου Επιμόρφωσης Β' Επιπέδου και της επιστημονικής ομάδας του Ψηφιακού Σχολείου